

# Közigazgatási jogérvényesítési és jogvédelmi ismeretek V. előadás

2019. december 2.

**A tényleges alkotmányjogi panasz mint sajátos jogvédelmi eszköz.  
A jogérvényesítési lehetőségek az Unió közigazgatási eljárási  
jogában.**

# Az előadás felépítése

- 1. A tényleges alkotmányjogi panasz mint sajátos jogvédelmi eszköz.**
- 2. A jogérvényesítési lehetőségek az Unió közigazgatási eljárási jogában.**

# I. A tényleges alkotmányjogi panasz mint sajátos jogvédelmi eszköz

## A) Az Alkotmánybíróság szerepváltozása az Alaptörvény rendszerében

- A rendszerváltozástól az Alaptörvényig az Alkotmánybíróság elsősorban normakontroll eljárásokat folytatott, mégpedig actio popularis alapján.
- Az Alaptörvény hatályba lépését követően az alkotmányjogi panasz alapján folytatott eljárások váltak meghatározóvá. Ez felvetette egyfelől az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok viszonyának kérdését, másfelől felértékelte az eljárási szabályok, köztük az indítványok érdemi elbírálhatóságát biztosító eljárási feltételek jelentőségét.
- Az Alaptörvény rendszere az igazságszolgáltatás tekintetében sok és fontos újdonságot hozott: a Kúria hatáskörébe került az önkormányzati rendeletek törvényességének vizsgálata.

## B) Az eljárási szabályok jelentősége

- A személyes érintettség esetén kezdeményezhető eljárásfajták az alábbiak:
  - egyedi ügyben alkalmazandó jogszabály és az Alaptörvény összhangjának vizsgálata bírói kezdeményezésre (Abtv. 25. §);
  - egyedi ügyben alkalmazandó jogszabály és az Alaptörvény összhangjának vizsgálata alkotmányjogi panasz alapján (Abtv. 26. § (1) bekezdés),
  - bírói döntés és az Alaptörvény összhangjának vizsgálata alkotmányjogi panasz alapján (Abtv. 27. §),
  - ezt egészíti ki az Abtv. 26. § (2) bekezdésében írt **kivételes alkotmányjogi panasz**, amely jogszabály és az Alaptörvény összhangjának vizsgálatára irányul, és amely akkor kezdeményezhető, ha
    - a jogszabály **alaptörvény-ellenessége közvetlenül, bírói döntés nélkül okoz jogsérelmet, és**
    - **nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.**

- Mind a négy eljárásfajtára jellemző tehát, hogy **csak a közvetlen érintettség esetén folytatható**. Az eljárások célja viszont jelentősen különbözik: a két szélső pont a **közvetlen panasz**, amely **csak normakontrollra irányul** (hiszen bírói döntés hiányában kezdeményezhető), valamint a **bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz**, amelyben **nem kell** (nem is szabad) az alkalmazott jogszabály **alaptörvény-ellenességére hivatkozni**.
- A másik két eljárás esetén ugyanilyen sajátosságokat látunk:
  - a bírói kezdeményezés **csak normakontrollra irányul**, habár konkrét eljárással összefüggésben, míg
  - a jogszabályt támadó alkotmányjogi panasz bizonyos értelemben ennek a fordítottja: **konkrét bírói döntés ellen irányul**, de valójában **normakontrollt kell indítványozni**.

Ezeknek a sajátosságoknak a **következménye az eljárási feltételek bonyolultsága**, amit a három alkotmányjogi panasz esetén az **önálló eljárási szakasz, a panasz befogadhatóságának vizsgálata** is jelez.

## C) Általános eljárási feltételek

- Az Alaptörvény 24. cikkében az Alkotmánybíróságra bízott feladatból és az eljárásaira vonatkozó típuskényszerből következően az Alkotmánybírósághoz intézett indítványokkal szemben **három általános – mindegyik eljárásfajtára, így az alkotmányjogi panaszokra is irányadó – követelményt** állapított meg:

1) **Általános alanyi feltétel:** mivel az egyes eljárások indítványozására jogosultak köre eltér egymástól, **minden eljárásfajtát csak az arra feljogosított indítványozó kezdeményezhet**, ami önmagában is megköveteli, hogy az **egyres indítványok típusa azonosítható legyen**, az eljárásfajták ne keveredjenek.

2) **Általános világossági követelmény:** eszerint az indítványozók jogosultsága és az eljárási feltételek különbözősége nem kizárólag formális követelmény, hanem azt az **indítványok tartalmának is tükröznie kell.** Az egyes indítványok nem rejthetnek más indítványokat, nem szolgálhatnak sem az indítványozásra jogosultak körének burkolt kitágítására, sem olyan más eljárásfajta leplezésére, amelynek kezdeményezésére az indítványozó nem jogosult.

3) **Általános hatásköri követelmény:** ennek alapján az indítvány érdemi elbírálása nem vezethet arra, hogy az Alkotmánybíróság átvegye más alkotmányos – jogalkotó vagy jogalkalmazó – intézmény feladatait. Ebből fakadó követelmény, hogy az **indítványok az Alaptörvényben meghatározott célokra irányuljanak és az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérelmet tartalmazzanak.**

Az Alkotmánybíróság a három általános követelményt a **bírói kezdeményezésekre vonatkoztatta.** Ezek közül két, egymással összefüggő tárgyi feltétel **nem kizárólag a bírói kezdeményezésekre vonatkozik,** hanem minden más indítványfajtára, így a **panaszokra is,** azok sajátosságainak megfelelően.

- **Határozott indítvány:** az indítvány akkor határozott, ha
  - pontosan és egyértelműen megjelöli az indítvány indokait, az indítvány által támadott jogszabályt, jogszabályi rendelkezést vagy bírói döntést, valamint az Alaptörvény vagy nemzetközi szerződés megsértett rendelkezését.
  - Az indítványnak indokolnia kell továbbá, hogy a sérelmezett jogszabály, jogszabályi rendelkezés vagy bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével (panasz esetén természetesen valamely alapvető joggal) vagy a nemzetközi szerződéssel, továbbá
  - kifejezett kérelmet kell tartalmaznia a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazása tilalmának kimondására. Az utóbbi feltétel a panaszok egyik fajtája esetén a bírói döntés megsemmisítésére vonatkozik.



• **Határozott kérelem:** a feltétel tulajdonképpen a határozott indítvány része. Az ABV megállapítása szerint ugyanis nem alkalmas az indítvány érdemi elbírálásra akkor sem, ha nem tartalmaz világos kérelmet az alkalmazandó jogkövetkezményre, vagy olyan jogkövetkezmény alkalmazását kéri – mulasztással előidézett alaptörvényesség fennállásának megállapítását –, amelynek kezdeményezésére nem jogosult, mivel a mulasztás megállapítása az Abtv. szerint (szemben a korábbi szabályozással) nem indítványfajta, hanem az Alkotmánybíróság mérlegelésén alapuló lehetséges jogkövetkezmény.

• A két feltétellel összefüggésben hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy a **határozottság követelményének** minden támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés és az Alaptörvény minden felhívott rendelkezése vonatkozásában **külön-külön teljesülnie kell**, mivel az Alkotmánybíróság által lefolytatott vizsgálat – a törvényben taxatív felsorolt kivételekkel – kizárólag a megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik. A határozottság követelménye az **indítványozót terheli, de az Alkotmánybíróságot is köti.**

## D) Az alkotmányjogi panasz jogi természetete

- Az Alkotmánybíróság soha nem a keresetet, vádat bírálja el, ilyen értelemben nem a támadott döntés szakjogi (polgári jogi, büntetőjogi, szabálysértési jogi, más közigazgatási jogi) helyességét, még kevésbé annak megalapozottságát bírálja felül.
- Az alkotmányjogi panasz a lehető legszorosabban az alkalmazott jogszabály – illetve az Alaptörvény rendszerében a bírói döntés – alapjogsértő jellege miatt nyújtható be.
- Az Alkotmánybíróságnak sem szabad figyelmen kívül hagynia az alkotmányjogi panasz elbírálásakor, hogy az ellenérdekű felek nem részesei az eljárásának. A panaszos szubjektív jogának sérelme ezért objektív alapjogsértés következménye kell, hogy legyen. Tehát az alkotmányjogi panasz jogorvoslati természetete ellenére valóban nem szakad el teljesen a normakontrolltól: még bírói döntés elleni panasz esetén is az Alaptörvény (az abban biztosított alapvető jog) objektív védelme, érvényesítése a cél.

- Az alkotmányjogi panasz tehát egészen különleges, **alkotmányos** (és nem rendes eljárási) **jogorvoslat**.
- Ezt erősíti az is, hogy az indítvány befogadhatósága során **mérlegelendő** egyik körülmény az, hogy a panaszban megjelölt **alaptörvény-ellenesség a bírói döntést érdemben befolyásolta-e**, illetve a kérdés **alapvető alkotmányjogi jelentőségű-e** (Abtv. 29. §).

## E) Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény rendszerében

• Az Alkotmánybíróságot az Alaptörvény felhatalmazta a **bíróságok ítéletének megsemmisítésére**, ehhez pedig **elegendő, ha az ítélet sérti az indítványozó alapjogát**, nem szükséges ehhez alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása sem.

• A támadott ítélet **megsemmisíthetőségét** az Abtv. csak a 27. § szerinti „valódi”, a **bírói ítélet ellen előterjesztett panasz esetén** jelenti ki egyértelműen, miközben ebben az esetben is lehetővé teszi az **alkalmazási tilalom kimondását**.

• Az Abtv. 28. §-a a kétféle panasz között azonban korlátlan átjárást biztosít: az Alkotmánybíróság a bírói döntés felülvizsgálatára irányuló eljárásban az alkalmazott jogszabály **Alaptörvénnyel való összhangját** illető vizsgálatot is lefolytathatja, és fordítva, **alkalmazott jogszabályt támadó panasz esetén a bírói döntés alkotmányosságát is vizsgálhatja**.

- Az alkotmánybírósági eljárás tehát a **bírói felülvizsgálat különleges formájának tekinthető.**
- Általában abban az esetben vehető igénybe, ha a **közigazgatási határozat (rendes) bírósági felülvizsgálatára már sor került.** Ilyenkor az eljárás vagy közvetlenül a bíróság által **felülbírált közigazgatási hatósági döntés** vagy az ennek alapjául szolgáló **jogszabály alkotmányosságának vizsgálatára irányul.**
- A bírósági határozatok alkotmánybírósági felülvizsgálata tehát **kiterjed** a közigazgatási ügyekben hozott **bírói ítéletekre is.** Következésképpen az Alkotmánybíróság immár úgy működik, mint a Kúria – különleges hatáskörű – felsőbb bírósága. Ez utóbbi jellemzője miatt az osztályozásunk szerint tehát az **Alkotmánybíróság a közigazgatás külső, jogalkalmazói típusú kontrolljának eszköze.**

## II. A jogérvényesítési lehetőségek az Unió közigazgatási eljárási jogában

- Az Európai Unió számos ponton kapcsolódik a tagállamok közigazgatásához, azonban az **Uniónak ugyanúgy van közigazgatása**, mint a nemzetállamoknak, csak az Unió jellegéből és működésből adódóan számos tekintetben az **uniós közigazgatás sajátosnak tekinthető**.
- Az Európai Unió jogának végrehajtása a tagállamok és az uniós szervek közös feladata: az **Unió jogának közvetlen végrehajtása** az uniós jog saját szervezetek általi, míg a **közvetett végrehajtás** az uniós jog **tagállami közigazgatási szervek általi végrehajtását** jelenti.
- Az Unió jogának való megfelelést számos uniós és tagállami **ellenőrzési mechanizmus** is támogatja.
- A tagállamok feladata elsődlegesen az **uniós irányelvek időszerű és helyes átültetése**, valamint az **uniós jogforrások** egész rendszerének **megfelelő alkalmazása**, és annak **közvetett végrehajtása**.

- Az Unió alapító szerződése szerint éppen ezért **először tagállami szinten lehet a jogorvoslati jogokat érvényesíteni.**
- Az Unió jogának közvetlen **végrehajtásának csúcsszerve a Bizottság**, amelynek nagyon fontos feladata, hogy **örködjön az uniós jog végrehajtása felett.** Ennek megfelelően a Bizottság **nyomon követi az uniós jog alkalmazását, és biztosítja, hogy a tagállami jogalkotás összhangban legyen az uniós joggal.**

## A) A kötelezettségszegési eljárás

- A Bizottság megfelelőségi ellenőrzése egyrészt **saját hatáskörben lefolytatott és a kezdeményezések alapján** indított eljárásokban realizálódik.
- A Bizottság e célból rendszeresen **ellenőrzi** a tagállamok által megküldött, nemzeti jogba való **átültetést biztosító intézkedések szövegét**, és saját kezdeményezésére **vizsgálatokat indít**.
- Ezen túlmenően pedig **értékeli** az állampolgárok, vállalkozások, nem kormányzati szervezetek és egyéb érdekelték által benyújtott **panaszokat**, valamint az **Európai Parlamenttől érkező petíciókat**, amelyek az uniós jog potenciális megsértéséről számolnak be, és **eljár** ezekben.



- Az uniós jog megsértésének három fő típusát különböztethetjük meg a Bizottság éves jelentései alapján:
  - egyrészt az olyan eseteket, amelyek során a **tagállam nem értesítette időben a Bizottságot** valamely olyan **intézkedéséről**, amely egy irányelv átültetésére vonatkozik;
  - emellett olyan esetek is előfordulnak, amelyek során a Bizottság úgy ítéli meg, hogy **egy tagállam jogalkotása nem felel meg az uniós jogalkotás követelményeinek**;
  - harmadrészt előfordulnak olyan jogsértések is, amelyek abból fakadnak, hogy a **tagállamok nem megfelelően alkalmazzák az uniós jogot**.
- Amennyiben a Bizottság valamilyen, említett kollíziót észlel, **egyeztetést kezdeményez** – egy **felszólító levél** formájában – az érintett tagállammal, amely során a Bizottság **felkéri a tagállami kormányt, hogy két hónapon belül tegye meg a meg nem feleléssel kapcsolatos észrevételeit**.

- Az egyeztetés sikertelensége esetén **indokolással ellátott véleményt bocsát ki**, amelyben **ismerteti** a jogsértéssel kapcsolatos indokolt **álláspontját**. Ezzel kezdetét veszi a hivatalos **kötelezettségszegési eljárás**.
- Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 258. cikke szerint „ha a Bizottság megítélése szerint egy tagállam a Szerződésekből eredő valamely kötelezettségét nem teljesítette, az ügyről indokolással ellátott véleményt ad, miután az érintett államnak lehetőséget biztosított észrevételei megtételére. **Ha az érintett állam a Bizottság által meghatározott határidőn belül nem tesz eleget a véleményben foglaltaknak, a Bizottság az Európai Unió Bíróságához fordulhat.**
- Valójában tehát a Bizottság a tagállamokkal való egyeztetés során igyekszik a jogsértés feloldására, azaz **a pert megelőző szakaszban van lehetőség megfelelő jogvédelem biztosítására.**
- A peres szakasz hozzávetőlegesen **két évig** tart. A Bíróság ítélete alapján **a tagállam köteles jogszabályait és gyakorlatát az ítéletben foglaltak szerint módosítani.** Amennyiben erre **nem kerül sor**, úgy az ügy ismét a **Bírósághoz kerülhet**, ahol a Bizottság **átalányösszeg vagy kényszerítő bírság kiszabását kezdeményezheti.**

## B) A SOLVIT rendszer

- A SOLVIT a belső piaci problémamegoldó hálózat alkalmazásának alapelveiről szóló, 2001. december 7-i 2001/893/EK **bizottsági ajánlás** eredményeként került létrehozásra.
- A SOLVIT lényegében egy olyan **hálózat**, amely a tagállamok **saját közigazgatásukon belül felállított központokból áll**, és amelynek feladata az uniós polgárok és vállalkozások által **jelzett problémák gyors és informális megoldása**.
- A hálózat működését a **Bizottság felügyeli**.
- A legtöbb bejelentés az olyan kérdésekkel foglalkozik, amelyek során az **uniós polgárok vagy vállalkozások „nehézségeket tapasztalnak uniós jogaiknak a közigazgatási szervek általi elismerése kapcsán**, különösen az Unión belüli **külföldre költözés**, illetve **határokon átnyúló üzleti tevékenység végzése** alkalmával.

## C) A bírósági jogérvényesítés az Európai Unióban

- A jogérvényesítés másik fontos intézménye az **Európai Unió Bírósága**, amely az **alapító szerződések alapján** sajátosan egyesíti a **közigazgatási, az alkotmány- és nemzetközi bíróságok hatásköreit**.
- A Bíróság **luxembourgi székhellyel** működik, és **két igazságszolgáltatási fórumból áll**:
  - ezek a **Bíróság** és
  - a **Törvényszék**.
  - A harmadik fórum 2016. szeptember 1-jéig a **Közzolgálati Törvényszék** volt, amelynek hatáskörei az igazságügyi reform keretében átkerültek a Törvényszékhez.

- A Van Gend & Loos-ügyben 1963-ban született ítélet óta érvényesül az **uniós jog közvetlen hatályának elve** a tagállamokban, amelynek értelmében jelenleg az európai **polgárok nemzeti bíróságaik előtt közvetlenül is hivatkozhatnak az uniós jogi szabályokra**, így kiemelt jelentősége van a nemzeti és az uniós bírósági fórumrendszer **együttműködésének** és az ily módon a bírói joggyakorlatban kimunkált, az **uniós jogalkalmazást jelentősen meghatározó elveknek**.
- A Bíróság előtti eljárás **két részből**, egy **írásbeli és egy szóbeli** részből áll.
- Az **írásbeli eljárás** a keresetleveleknek, az előkészítő iratoknak, az ellenkérelmeknek, az észrevételeknek és az esetleges válaszoknak, valamint az ezek alátámasztásául szolgáló **minden iratnak és okiratnak** vagy ezek hiteles másolatainak **közlése** a felekkel és az Unió azon intézményeivel, amelyeknek határozatai a jogvita tárgyát képezik.

- A **szóbeli eljárás** a meghatalmazottaknak, tanácsadóknak és ügyvédeknek, továbbá a főtanácsnok **indítványainak a Bíróság részéről történő meghallgatásából**, valamint az esetleges tanúk és szakértők ki-, illetve meghallgatásából áll, a Bíróság Alapokmányának 20. cikke értelmében.
- A Bíróság előtt a **keresetet a hivatalvezetőnek címzett keresetlevéllel kell megindítani.**
- A **keresetlevélnek tartalmaznia kell**
  - a kérelmező nevét és lakóhelyét vagy székhelyét,
  - az aláíró perbeli állását,
  - annak a félnek vagy feleknek a nevét, aki vagy akik ellen a keresetet benyújtották,
  - a **jogvita tárgyát**,
  - a **Bíróság döntésére irányuló kérelmet és**
  - azoknak a **jogalapoknak** a rövid összefoglalását, amelyekre a kérelmet alapozzák.

- Az Európai Unió Bíróságának **Alapokmánya** részletesen meghatározza a követendő **eljárási szabályokat**. A leglényegesebb pontok az alábbiak:
  - A Bíróság **felkérheti a feleket, hogy nyújtsanak be minden olyan okiratot**, és adjanak meg minden olyan **tájékoztatást**, amelyet a Bíróság szükségesnek tart.
  - A Bíróság az **eljárásban félként részt nem vevő tagállamokat**, valamint intézményeket, szerveket és hivatalokat is felkérheti, hogy adjanak meg minden olyan **tájékoztatást**, amelyet a Bíróság az eljáráshoz szükségesnek tart.
  - A tárgyalásokon a Bíróság **kihallgathatja a tanúkat**, illetve meghallgathatja a **szakértőket** és magukat a **feleket**. Ez utóbbiak azonban **csak képviselőik útján szólalhatnak fel** a Bíróságon.
  - A Bíróság tanácskozásai **titkosak**.
  - Az ítéleteket **indokolni kell**, és azoknak **tartalmazniuk kell azoknak a bírácoknak a nevét**, akik a határozathozatalban részt vettek.

- A Bíróság előtt **különféle keresettípusok indíthatók:**
  - Az **előzetes döntéshozatali eljárás** során a tagállami bíróságok jogosultak a Bírósághoz fordulni **az uniós jog egy adott részének pontos meghatározása, értelmezése céljából**. Ennek az eljárásnak olyan értelemben is kiemelt jelentősége van, hogy azt a nemzeti bíróságot, amely a határozat címzettje, az előtte folyó jogvita eldöntésekor **köti a Bíróság ítélete**, ahogyan a tartalmilag hasonló kérdésben eljáró más nemzeti bíróságokat is.
  - A tagállami kötelezettségszegés megállapítására irányuló keresetet a **Bizottság vagy valamely tagállam kezdeményezheti**.
  - A megsemmisítés iránti keresettel kérelmezhető az **Unió valamely intézménye, szerve vagy hivatala jogi aktusának** (különösen: rendelet, irányelv, határozat) megsemmisítése.
  - Az **intézményi mulasztás megállapítása iránti keresettel** lehetséges **felülvizsgálni az Unió intézményei, szervei és hivatali mulasztásának jogszerűségét**, az intézmények felszólítás utáni hallgatása esetén.



- **A Törvényszék**

- **három, illetve öt bíróból álló tanácsokban** ülésezik;

- a Törvényszék eljárást befejező határozata ellen és annak az érdemi kérdésekről csak részben rendelkező, illetve a hatáskör hiányára vagy a kereset meg nem engedhetőségére alapozott kifogásra vonatkozó eljárási kérdésről rendelkező **határozata ellen a Bírósághoz a megtámadott határozat közlésétől számított két hónapon belül fellebbezést lehet benyújtani.** Ilyen fellebbezéssel bármelyik fél élhet, akinek indítványait egészben vagy részben elutasították.

- A Bírósághoz benyújtott fellebbezés kizárólag jogkérdésre vonatkozhat. A fellebbezésben csak a Törvényszék hatáskörének hiányára, a fellebbező érdekeit hátrányosan befolyásoló **eljárási szabálytalanságra**, valamint **az uniós jognak a Törvényszék általi megsértésére lehet hivatkozni.**

## • **A Törvényszék hatáskörébe az alábbi ügyek tartoznak:**

- a természetes és jogi személyek által benyújtott keresetek, amelyek az Európai Unió intézményeinek, szerveinek és hivatalainak határozatai ellen (amelynek ők a címzettjei, vagy amelyek közvetlenül és személyükben érintik őket), illetve rendeleti jellegű jogi aktusok ellen irányulnak (amelyek közvetlenül érintik őket, és amelyek nem tartalmazzak végrehajtási intézkedéseket), valamint amelyek tárgya valamelyik intézmény, szerv vagy hivatal mulasztása; ilyen például az a kereset, amelyben egy vállalkozás megtámadja azt a határozatot, amellyel a Bizottság pénzbírságot szabott ki rá;
- a tagállamok által a Bizottság ellen benyújtott keresetek;
- a tagállamok által a Tanács ellen benyújtott, az állami támogatások, a kereskedelemkorlátozó intézkedések (dömping) területét érintő keresetek, valamint azon intézkedések ellen benyújtott keresetek, amelyeket a Tanács végrehajtási jogkörében eljárva hozott; az Európai Unió intézményei, szervei, illetve hivatalai vagy alkalmazottaik által okozott kár megtérítésére irányuló keresetek;
- az Európai Unió által kötött, kifejezetten a Törvényszék hatáskörét kikötő szerződésre vonatkozó jogviták;
- az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO) és a Közösségi Növényfajta-hivatal (CPVO) ellen indított, a szellemi tulajdonnal kapcsolatos keresetek;
- az Európai Unió intézményei és azok személyi állománya közötti, munkaügyi és a szociális biztonsági rendszerre vonatkozó jogviták.

## D) Egyéb jogérvényesítési módok az Európai Unióban

- Az Unió jogrendszerében számos eszköz és fórum létezik, amely az Unió jogának és elveinek érvényre juttatását szolgálja, így például:
  - Az EUMSZ 227. cikke értelmében bármely uniós polgár, valamint valamely tagállamban lakóhellyel, illetve létesítő okirat szerinti székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személy egyénileg vagy más polgárokkal vagy személyekkel közösen **petíciót nyújthat be az Európai Parlamenthez** az Unió tevékenységi területére tartozó és őt közvetlenül érintő ügyben.
  - **Az Európai Fogyasztói Központok Hálózata** egy olyan közigazgatási együttműködési rendszer, amelynek keretében a tagállamok, illetve Norvégia és Izland kijelölt szervezetei a különböző fogyasztói jogviták peren kívüli megoldására törekszenek.
  - Ehhez hasonló a **Financial Dispute Resoluiton Network, a FIN-Net** is, amely a fogyasztók és a pénzügyi szolgáltatók közötti pénzügyi viták peren kívüli rendezését célozza.

- Az EUMSZ egy másik fontos jogintézménye az **európai ombudsman**. Az EUMSZ 228. cikke szerint ugyanis a bármely uniós polgártól vagy valamely tagállamban lakóhellyel, illetve létesítő okirat szerinti székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személytől érkező, az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok – kivéve az igazságszolgáltatási hatáskörében eljáró Európai Unió Bíróságát – tevékenysége során felmerülő **hivatali visszásságokra vonatkozó panaszok átvételére az Európai Parlament által megválasztott ombudsman jogosult**.
- Az ombudsman **kivizsgálja a panaszokat, és erről jelentést készít**. Az ombudsman megbízatásának megfelelően, saját kezdeményezésére vagy hozzá közvetlenül vagy az Európai Parlament valamely tagján keresztül benyújtott panaszok alapján lefolytatja az általa indokoltnak ítélt vizsgálatokat, kivéve, **ha az állítólagos tényállás bírósági eljárás tárgyát képezi vagy képezte**.
- Ha az ombudsman **hivatali visszásságot állapít meg**, az ügyben **megkeresi az érintett intézményt, szervet vagy hivatalt**, amelynek **három hónap** áll rendelkezésére, hogy tájékoztassa őt álláspontjáról. Ezt követően az ombudsman **jelentést küld az Európai Parlamentnek és az érintett intézménynek, szervnek vagy hivatalnak**. A panaszt benyújtó személyt **tájékoztatni kell a vizsgálatok eredményéről**.

- **Az európai adatvédelmi biztos** kezeli a hozzá beérkező **adatvédelmi panaszokat**, illetve együttműködik az uniós országok nemzeti hatóságaival az adatvédelem következetességének biztosítása érdekében.
- **Az uniós közigazgatási eljárás fogalmát** a terület képviselői alapvetően kétféle értelemben használják:
  - a **szűkebb értelemben** vett fogalom hatálya alá csak az olyan eljárásokat sorolják, amelyek során az **uniós szervek valamilyen rajtuk kívül eső jogalany irányában fejtenek ki valamilyen, joghatás kiváltására alkalmas közigazgatási jogi tevékenységet**, míg
  - a **tágabb értelemben** vett fogalom szerint „az EU közigazgatási eljárásának tekintünk minden olyan eljárást, ahol az **uniós szervek valamilyen eljárási cselekményt foganatosítanak, függetlenül attól, hogy az kifelé vagy befelé ható aktusban (döntésben) realizálódik**”
- Valójában tehát az Unió szervei is **döntenek közigazgatási ügyekben**. Az Unió szerveinek döntései ellen hasonlóképpen fel lehet lépni különböző **jogvédelmi jellegű eszközökkel**, mint a tagállamok esetében.

- Az Európai Parlament Jogi Bizottsága 2010-ben megkezdte az Unió **saját eljárási kódexének** a kidolgozására vonatkozó felkészülést, és több állásfoglalásban is segítette a Bizottságot a rendelet tervezetének kidolgozásában, amely azonban évek alatt sem készült el. Erre válaszul a Parlament maga készített egy tervezetet, amely az **uniós döntések saját hatáskörben történő reparációjára és a jogorvoslatokra vonatkozóan is tartalmaz rendelkezéseket.**

# Tananyag

- Boros Anita (szerk.): A közigazgatási jogvédelem és jogérvényesítés alapintézményei. NKE, Budapest, 2019. Elérhető: <https://antk.uni-nke.hu/tanszekek/lorincz-lajos-kozigazgatasi-jogi-tanszek/oktatott-tantargyakletoltheto-oktatasi-segedletek>

# Köszönöm a figyelmet!

**Dr. habil. Boros Anita, LL.M.**  
egyetemi docens, NKE ÁNTK  
Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Tanszék

**Email: [boros.anita@uni-nke.hu](mailto:boros.anita@uni-nke.hu)**